

Rigorózne skúšky

Študijný odbor: Predškolská a elementárna pedagogika

Študijný program: UČITEĽSTVO PRE PRIMÁRNE VZDELÁVANIE (PaedDr.)

Predmet rigoróznejskúšky

Rigorózna skúška s obhajobou rigoróznejs práce overuje schopnosti uchádzača o titul PaedDr. preukázať na základe samostatného štúdia:

- vedomosti v širšom vednom základe študijného odboru, ktorý ukončil magisterským vzdelaním,
- spôsobilosti aplikovať a overovať teórie a metodiky edukácie žiakov primárneho vzdelávania tvorivým spôsobom v praxi.

Ciele rigoróznejs skúšky

Študent má preukázať spôsobilosti:

- integrovať pedagogicko-psychologické, sociálno-vedné a didaktické poznanie v kontexte svojej rigoróznejs práce a v rozsahu téz k rigoróznejs skúške,
- odborne reflektovať teóriu a reflektovať výskumné zistenia v problematike rigoróznejs práce pri obhajobe.

Požiadavky na rigoróznejs prácu

Študent má preukázať spôsobilosti:

- tvoriť vedecký text a realizovať pedagogický výskum, resp. overiť vlastnú metodiku v akčnom výskume v súlade s cieľmi práce a výskumným problémom,
- pracovať s vedeckým poznaním relevantným k téme rigoróznejs práce a súvisiacim s témami jadra študijného programu.

TÉZY K RIGORÓZNYM SKÚŠKAM

1. Osobnostne a sociálne orientovaná edukácia detí mladšieho školského veku

Poňatie dieťaťa, detstva a rozvoja osobnosti dieťaťa v súčasnej spoločnosti. Humanisticko-holistické psychologické teórie a personalistické pedagogické teórie rozvoja osobnosti dieťaťa a ich odraz v praxi osobnostne orientovanej výchovy a vzdelávania detí. Rešpektovanie práv, vývinových potrieb a podmienok dieťaťa vo výchove a vzdelávaní. Princípy a základné charakteristiky osobnostne orientovaného modelu edukácie. Pomáhajúci vzťah a individuálny aj špecifický prístup pedagóga k dieťaťu. Humanistické a objektívne poznávanie a hodnotenie detí. Stránky a činitele rozvoja žiaka, sebarozvoj, sebarealizácia a autoregulácia žiaka. Aktívna pozícia žiaka a interaktívne stratégie výučby.

2. Podpora učenia sa žiakov v primárnom vzdelávaní

Programovanie a plánovanie primárneho vzdelávania, tvorba, realizácia a hodnotenie edukačných programov a plánov vo vzťahu k národnému kurikulu. Pedagogické koncepcie a ich teoretické východiská. Vyučovacie štýly a štýly učenia sa žiakov. Individualizácia, diferencovaná a kooperatívna výučba. Alternatívne inovatívne koncepcie výučby, edukačné stratégie, metódy a formy aktívneho učenia sa dieťaťa.

3. Výučba, činitele výučby – učiteľ, žiak, učivo, prostriedky

Plánovanie a projektovanie výučby, cieľová a obsahová dimenzia výučby (štruktúra a hierarchia cieľov, taxonómie učebných cieľov, tvorba cieľov a učebných požiadaviek, konkretizácia učiva v pedagogických dokumentoch, didaktická transformácia a didaktická analýza učiva; Realizácia výučby - diskurzívny charakter výučby, metódy aktivizácie žiaka v procese výučby, organizácia učebných činností, koncepcie výučby a didaktické modely; Hodnotiaca dimenzia výučby - ciele a funkcie školského hodnotenia, rozvíjajúce formy hodnotenia a sebahodnotenia, hodnotiace nástroje.

4. Inkluzívne vzdelávanie

Rešpektovanie princípu rovnocennosti a rovnoprávnosti detí, odstraňovanie diskriminačných praktík v základných školách, kritické porovnanie očakávaného a existujúceho stavu, perspektívy, prekážky, riziká. Organizácia, podmienky a spôsoby kompenzovania zdravotného, sociálneho, jazykového, kultúrneho znevýhodnenia detí v primárnom vzdelávaní podľa teórií, legislatívy, platných vzdelávacích programov. Teoretické východiská inkluzívneho vzdelávania, princípy, kontext medzinárodných dohovorov, dokumentov a legislatívy. Evalvačné a autoevalvačné kritériá, indikátory a nástroje inkluzívneho vzdelávania.

5. Prostredie podnecujúce rozvoj osobnosti žiaka

Efektívne riadenie výučby a vedenie žiakov k učeniu sa utváranie triedneho spoločenstva. Klíma a atmosféra v triede.. Prístupy k vedeniu triedy, disciplína žiakov, typy rušivého správania žiakov, preventívne a intervenčné programy a postupy.

6. Pedagogická diagnostika a hodnotenie žiaka

Požiadavky na osobnosť dieťaťa pri vstupe do základnej školy, diagnostikovanie jeho spôsobilostí. Školské hodnotenie, jeho podstata, funkcie a druhy. Zásady humanisticky orientovaného hodnotenia; rozvíjajúce, kritériálne, autentické hodnotenie žiaka. Diagnostikovanie sociálnych vzťahov v triede.

7. Kompetencie a činnosti učiteľa primárneho vzdelávania

Kompetencie, činnosti, práva a povinnosti učiteľov primárneho vzdelávania – teória učiteľskej profesie, výskumy a legislatíva v oblasti organizácie, realizácie a evalvácie primárneho vzdelávania. Profesionálny rozvoj učiteľa a kontinuálne vzdelávanie, motivovanie, plánovanie rozvoja, hodnotenie a autoevalvácia učiteľa. Moderné poňatie spolupráce školy a rodiny, učiteľa a rodičov.

8. Sociálne súvislosti výchovy a vzdelávania detí mladšieho školského veku

Spoločenské, historické a pedagogické súvislosti rozvoja primárneho vzdelávania.. Pedagogické a sociálne súvislosti rozvoja teórií a programov výchovy a vzdelávania. Škola, výchova a spoločnosť, detstvo ako sociálny konštrukt. Spravidlivosť a humanistické akcenty vo vzdelávaní. Reformné a inovatívne koncepcie v primárnom vzdelávaní.

Literatúra:

- BABIAKOVÁ, S. – CABANOVÁ, M. (eds.) *Diagnostikovanie, hodnotenie a evalvácia v škole*. Banská Bystrica : PF UMB, 2012.
- BABIAKOVÁ, S. *Autoevalvácia školy a učiteľa*. Banská Bystrica : Belianum, 2013.
- BERTRAND, Y. *Soudobé teorie vzdělávání*. Praha : Portál, 1998.
- DOUŠKOVÁ, A. *Riadenie triedy a výchova k sebakontrolle*. Banská Bystrica: PF UMB, 2012.
- DOUŠKOVÁ, A. *Učebné ciele a projektovanie výučby*. Banská Bystrica : PF UMB, 2006.
- DOUŠKOVÁ, A. *Učenie sa žiaka v prírodovednom a spoločenskom prostredí*. Banská Bystrica : PF UMB, 2003.
- TOMKULIAKOVÁ, R., DOUŠKOVÁ, A. *Stratégie výučby prírodovedy v primárnom vzdelávaní*. Banská Bystrica : PF UMB, 2012.
- DOUŠKOVÁ, A., PORUBSKÝ, Š. a kol. *Problémy a perspektívy primárnej edukácie*. Banská Bystrica : PF UMB, 2011.
- DOUŠKOVÁ, A., KASÁČOVÁ, B. a kol. *Reflexia a hodnotenie v primárnom vzdelávaní*. Banská Bystrica : Belianum, 2014.
- GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno : Paido, 2000.
- GAVORA, P. *Sprievodca metodológiou kvalitatívneho výzkumu*. Bratislava : Regent, 2006.
- HELUS, Z. *Dítě v osobnostním pojetí*. Praha : Portál, 2004.
- JANÍK, T. a kol. *Kvalita ve vzdělávání*. Brno : MU, 2013.
- KALHOUS, Z. – OBST, O. *Školní didaktika*. Praha : Portál, 2002.
- KASÁČOVÁ, B – KOSOVÁ, B. a kol. *Profesionálny rozvoj učiteľa*. Prešov : MPC, 2002.
- KASÁČOVÁ, B. - CABANOVÁ, M. *Pedagogická diagnostika. Teória a metódy diagnostikovania v elementárnom vzdelávaní*. Banská Bystrica : PF UMB, 2011.
- KASÁČOVÁ, B. - CABANOVÁ, M. *Pedagogická diagnostika v teórii a aplikáciách*. Banská Bystrica : PF UMB, 2013.

- KOLLÁRIKOVÁ, Z., PUPALA, B. *Predškolská a elementárna pedagogika*. Praha : Portál, 2001.
- KOSOVÁ, B. *Hodnotenie ako prostriedok humanizácie*. Banská Bystrica : PF UMB, 1997.
- KOSOVÁ, B.- KASÁČOVÁ, B. *Základné pojmy a vzťahy v edukácii*. Banská Bystrica : PF UMB, 2007.
- LECHTA, V. (ed). *Základy inkluzívnej pedagogiky*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2010.
- PASCH, M. a kol. *Od vzdelávacieho programu k vyučovací hodine*. Praha : Portál, 1998.
- PETLÁK, E. *Kapitoly zo súčasnej didaktiky*. Bratislava : IRIS, 2005.
- PORUBSKÝ, Š. *Učiteľ – diskurz – žiak*. Banská Bystrica : PF UMB, 2007.
- SABO, R., PAVLÍKOVÁ, O. *Integrácia – podmienky, východiská, základné procesy*. Bratislava : Metodicko-pedagogické centrum, 2011.
- SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*. Praha : SPN, 1999.
- Štátny vzdelávacie program ISCED 1*. Bratislava : ŠPU, 2015.
- VANČÍKOVÁ, K. *Škola a spoločnosť*. Banská Bystrica : PF UMB, 2011.
- VANČÍKOVÁ, K. *Výchova a spoločnosť*. Banská Bystrica : PF UMB, 2011.

Banská Bystrica 10. 10. 2017

doc. PaedDr. Katarína Vančíková, PhD., v. r.
vedúca Katedry elementárnej
a predškolskej pedagogiky

prof. PhDr. Bronislava Kasáčová, CSc., v. r.
garantka študijného programu
Učiteľstvo pre primárne vzdelávanie